

TILSYNSRÅDET FOR KRIMINALOMSORGEN

TILSYNSRAPPORT

Ila fengsel og forvaringsanstalt 13. mars 2025

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen.....	4
1.2. Gjennomføring av tilsynet.....	4
2. Tilsynsrådets vurderinger	5
2.1. Om Ila fengsel og forvaringsanstalt.....	5
2.1.1. Generelt.....	5
2.1.2. Om Annekset.....	5
2.1.3. Om Nasjonal forsterket felleskapsavdeling (NFFA).....	6
2.2. Innsattbefolkningen.....	7
2.2.1. Aldersgrupper.....	7
2.2.2. Innsatte med utenlandsk bakgrunn.....	8
2.3. Kontakt med omverden.....	8
2.3.1. Innledning.....	8
2.3.2. Ringetid.....	8
2.3.3. Besøk.....	9
2.4. Aktivitet og tid utenfor cella.....	10
2.4.1. Dagsplan.....	10
2.4.2. Aktivitets- og sysselsettingstilbud.....	11
2.4.3. Utelukkelse og selvisolering.....	12
2.5. Tvangsmidler.....	14
2.5.1. Overordnet.....	14
2.5.2. Sikkerhetscelle og sikkerhetsseng.....	14
2.5.3. Kroppsvisitasjoner og sikkerhetsscanner.....	15
2.6. Forebygging av selvdrap og selvskading.....	15
2.7. Tilbakeføring til samfunnet.....	16
2.7.1. Kartlegging av forvaringsdømte.....	16
2.7.2. Permisjoner, fremstillinger og overføring til lavere sikkerhet.....	17
2.7.3. Saksbehandlingstid.....	18
3. Tilsynsrådets anbefalinger	19
4. Tilbakemelding og oppfølging	20

1. Innledning

1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen

Det nye nasjonale Tilsynsrådet for kriminalomsorgen ble etablert fra 1. januar 2025.¹ Tilsynsrådet er uavhengig i sitt arbeid og kan ikke instrueres om lovtolkning eller skjønnsutøvelse. Tilsynsrådet består av en fast ledelse på tre personer: Verna Rege Nilssen, Oddvar Thorbjørnsen Faltin og Tonje Lilaas Larsen. Den lokale forankringen er videreført gjennom Tilsynsrådets fylkesbaserte sammensetning med lokale medlemmer. Sivilrettsforvaltningen har oppgaven som sekretariat for Tilsynsrådet.

Tilsynsrådet skal føre tilsyn med at personer som er innsatt i kriminalomsorgens institusjoner, behandles i samsvar med gjeldende rett og at deres velferd ivaretas. Tilsynsrådet skal også føre tilsyn med at personer som gjennomfører varetekt eller straff utenfor institusjon, behandles i samsvar med gjeldende rett.

Tilsynsrådet kan ta opp saker av eget tiltak eller etter henvendelse fra innsatte, domfelte, siktede, botlagte, pårørende eller ansatte.

Ved hvert tilsynsbesøk i kriminalomsorgens institusjoner skal minst to medlemmer av Tilsynsrådet delta, så langt mulig én fra ledelsen. Tilsynsbesøket kan varsles på forhånd eller være uanmeldte. Domfelte og innsatte har rett til å kommunisere fortrolig med Tilsynsrådet og sekretariatet.²

Tilsynsrådet og sekretariatet har taushetsplikt etter forvaltningsloven. Taushetsplikten omfatter også forhold av betydning for sikkerheten i kriminalomsorgens institusjoner eller for gjennomføringen av straff utenfor fengsel.³

Det skal skrives en tilsynsrapport etter hvert tilsyn.⁴

1.2. Gjennomføring av tilsynet

Torsdag 13. mars 2025 var Tilsynsrådet på stedlig tilsyn i Ila fengsel og forvaringsanstalt fra kl. 09.00 til 16.45.

Følgende personer deltok fra Tilsynsrådet:

- Verna Rege Nilssen (leder)
- Oddvar Thorbjørnsen Faltin (nestleder)
- Tonje Lilaas Larsen (nestleder)
- Mari Gjølberg Gedde (sekretariatet)
- Elisabeth Røste (sekretariatet)

Tilsynet fortsatte ved nasjonal forsterket fellesskapsavdeling (NFFA) tirsdag 8. april 2025 fra kl. 12.00 til 14.30.

¹ Tilsynsrådet for kriminalomsorgen er opprettet i medhold av straffegjennomføringsloven kapittel 2 A, se Prop. 46 L (2022–2023). Tilsynsrådets ansvar og oppgaver er nærmere regulert i forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen.

² Straffegjennomføringsloven § 9 a.

³ Straffegjennomføringsloven § 9 c første ledd.

⁴ Forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen § 7.

Følgende personer deltok fra Tilsynsrådet:

- Oddvar Thorbjørnsen Faltin (nestleder)
- Tonje Lilaas Larsen (nestleder)

Ila fengsel og forvaringsanstalt ble varslet om tilsynet i brev 3. februar 2025 og tilsyn ved NFFA i epost 1. april 2025. Det ble innhentet dokumentasjon i forkant og etterkant av besøkene.

Rapporten bygger i hovedsak på informasjon fra fengselsledelsen, samtaler med ansatte, innsatte, egne observasjoner og mottatt dokumentasjon.

Fengselet bistod velvillig under gjennomføringen av besøkene.

2. Tilsynsrådets vurderinger

2.1. Om Ila fengsel og forvaringsanstalt

2.1.1. Generelt

Ila fengsel er et høysikkerhetsfengsel med plass til 125 mannlige innsatte. 95 av plassene er forvaringsplasser, og NFFA utgjør seks av de 95 plassene. De resterende plassene benyttes til ordinære doms- og varetektsinnsatte. Ila fengsel er nasjonal enhet for forvaringsdømte. I det videre omtales tilsynsobjektet som Ila fengsel.

Ila fengsel består av totalt 13 avdelinger. Ila fengsel har åtte ordinære fellesskapsavdelinger for forvaringsdømte, én innkomstavdeling for forvaringsdømte, to fellesskapsavdelinger for domfelte og varetektinnsatte, én skjermet avdeling (avdeling G) og en nasjonal forsterket fellesskapsavdeling (NFFA).⁵ Avdeling G består av forsterkede celler og sikkerhetsceller, og benyttes ved særskilte behov for skjerming eller økt sikkerhet. Avdelingen benyttes også for varetektsinnsatte som sitter fullstendig isolert etter kjennelse fra retten. Den forsterkede fellesskapsavdelingen er tilpasset innsatte med særlig behov for tett oppfølging, og gir et mer tilrettelagt miljø innenfor fellesskapsrammen.

Sammenlignet med andre fengsler har Ila fengsel flere ansatte per innsatt og færre innsatte per avdeling. Vaktrommene er fysisk plassert inne i avdelingene, noe som legger til rette for tettere kontakt mellom ansatte og innsatte. Ila fengsel opplever at de har flere innsatte med lavt fungeringsnivå, ulike former for psykiske lidelser og større behov for helsefaglig oppfølging og omsorgstjenester enn tidligere. Ila fengsel mener dette er forhold som stiller strengere krav til bemanning, faglig kompetanse og fysisk tilrettelegging for å kunne ivareta de innsatte på en forsvarlig måte.

Ila fengsel opplyste at de har betydelige utfordringer med å rekruttere og beholde ansatte, spesielt fengselsbetjenter. Rekrutteringsarbeidet pågår derfor kontinuerlig.

2.1.2. Om Annekset

Annekset er et eget bygg i Ila fengsel for innsatte med behov for tett oppfølging, ofte på grunn av helserelevante forhold eller høy alder. Annekset har tolv plasser for forvaringsdømte. Cellene er utformet på samme måte som på de øvrige

⁵ Om NFFA, se punkt 2.1.3.

felleskapsavdelingene. Det er etablert en egen ansattzone som er forbeholdt personalet, og som er avgrenset fra de innsattes arealer.

Fellesarealet er et stort og lyst rom som fungerer som samlingspunkt for innsatte og ansatte. Rommet er utstyrt med akvarium og planter. I tilknytning til fellesarealet er det som på de vanlige felleskapsavdelingene plassert et vaktrom som sikrer oversikt og nærhet til innsatte.

I tilknytning til Annekset er det et eget uteområde, hvor Kunst i offentlige rom (KORO) har laget en sansehage. Det er i tillegg etablert en pizzaovn, som kan reserveres til bruk ved avdelingsdager. Under tilsynet fikk Tilsynsrådet inntrykk av at det er begrenset bruk av innlåsing. Innsatte ved Annekset har aktivitetsplikt, men aktivitetene er ofte tilpassede den innsattes funksjonsnivå.

Tilsynsrådet har mottatt informasjon om at innsatte med alvorlig sykdom har vært plassert på avdelingen, og at enkelte først har blitt overført til heldøgnsopphold i en helseinstitusjon for å tilbringe sine siste dager på hospice.

Under tilsynsbesøket ble det observert at en bebodd celle også ble benyttet til oppbevaring av medisinsk utstyr. Tilsynsrådet anbefaler at avdelingen vurderer alternative løsninger for lagring av medisinsk utstyr. Videre anbefaler Tilsynsrådet at Ila fengsel kontinuerlig vurderer straffavbrudd⁶ eller alternative soningsformer, som for eksempel straffegjennomføring i institusjon⁷ for innsatte med alvorlig helsetilstand.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- finner alternative løsninger for lagring av medisinsk utstyr.

2.1.3. Om Nasjonal forsterket felleskapsavdeling (NFFA)

NFFA er et midlertidig tilbud til innsatte som har vært langvarig utelukket fra fellesskapet med andre innsatte, og hvor det er usikkerhet rundt den innsattes psykiske helse. NFFA er bemannet med både fengselsbetjenter, miljøterapeuter og helsepersonell. Innsatte overføres til NFFA fra Ila fengsel eller andre fengsler etter anmodning. Plassene på NFFA kan tildeles både varetektinnsatte, domfelte og forvaringsdømte. NFFA bemannes med både fengselsbetjenter og helsepersonell. NFFA har seks celler, men opplyste at det er vanskelig å drifte avdelingen med fullt belegg, fordi avdelingen trenger å ha én celle ledig for å flytte innsatte ved behov for renhold eller reparasjoner av den innsattes opprinnelige celle. På tidspunktet for tilsynet var det fem innsatte på NFFA.

Siden NFFA fikk et eget bygg i 2023 har 17 innsatte hatt opphold ved NFFA. Ila fengsel ønsker at innsattes opphold ved NFFA skal ha en varighet på rundt tre måneder, men faktisk varighet varierer. På tidspunktet for Tilsynsrådets besøk, hadde én innsatt vært der siden oppstarten, og én i omtrent et år.

Alle cellene på NFFA har eget avlukke med toalett og dusj. NFFA er innrettet og

⁶ Straffegjennomføringsloven § 35.

⁷ Straffegjennomføringsloven § 12.

møblert slik at risikoen for skader ved utagering minimeres. Møblene er lite håndterlige og vanskelige å kaste, det er få løse gjenstander i fellesskapet, serviset kan ikke knuses og tv er bygget inn i kasser på veggen. Dette bidrar til at innsatte med krevende atferd får større mulighet til å oppholde seg i fellesskapet, i tråd med avdelingens målsetting. De innsatte kan benytte luftegården etter eget ønske. Luftegården har lite tilrettelegging for fysisk aktivitet og lite innbydende utearealer. Ila fengsel opplyste at utbedring av luftegården skal prioriteres våren 2025.

Fengselet opplyste at avdeling G er mindre brukt etter at NFFA ble opprettet. Tilsynsrådet vurderer at NFFA er et godt egnet tiltak for å begrense isolasjon og bruk av tvang. Etter endt opphold ved NFFA overføres den innsatte til ordinær avdeling ved Ila fengsel eller andre fengsler. Ettersom NFFA er ment som et midlertidig tilbud, anbefaler tilsynsrådet at effekten av oppholdet ved NFFA bør evalueres. Det er behov for kunnskap om hvorvidt en bedring av den innsattes psykiske helse og fungering varer, eller om den er avhengig av de rammene NFFA tilbyr, og i så fall om det bør etableres et mer permanent tilbud etter modell av NFFA.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- tilrettelegger luftegården for trivsel og fysisk aktivitet.
- evaluerer effekten av NFFA ved tilbakeføring til ordinær fengselsavdeling.

2.2. Innsattbefolkningen

2.2.1. Aldersgrupper

Ila fengsel har innsatte i alle aldersgrupper. I perioden 23. februar 2024 til 23. februar 2025 har det vært én innsatt under 18 år, som sitter i varetekt, og 15 innsatte i aldersgruppen 18 til 24 år. Av disse satt 13 personer i varetekt, mens to sonet en dom.

Ila fengsel opplyste at de unge innsatte har en egen kontaktperson som skal følge dem opp under oppholdet i Ila fengsel. Tilsynsrådet er ikke kjent med omfanget og innholdet i oppfølgingen, men bemerker at unge innsatte kan ha et stort behov for aktivitet og tettere oppfølging enn andre innsatte.

Barn skal ikke sone med voksne, utenom der dette anses å være til barnets beste.⁸ Unntaket skal tolkes snevert.⁹ Barn skal være frihetsberøvet «på en måte som tar hensyn til behovene til en person på hans eller hennes alder».¹⁰ Det klare utgangspunktet er at barn ikke skal være i fengsel for voksne.¹¹

Tilsynsrådet mener det er bekymringsfullt at barn er innsatt ved Ila fengsel og oppfordrer Ila fengsel til å arbeide for at det ikke skal være barn i fengselet.

⁸ Barnekonvensjonen artikkel 37 bokstav c.

⁹ General Comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system, avsnitt 92.

¹⁰ Barnekonvensjonen art. 37 bokstav c, vår oversettelse.

¹¹ General Comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system, avsnitt 92.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- unngår at barn plasseres i fengselet.

2.2.2. Innsatte med utenlandsk bakgrunn

Kriminalomsorgen skal bruke «tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste».¹²

I 2024 brukte Ila fengsel kr 41 862 på tolketjenester. I lys av antall plasser ved Ila fengsel fremstår dette som noe lavt, men Tilsynsrådet vurderer at Ila fengsel er bevisst på behovet for tolk, og bruker tolk mer enn flere andre fengsler.

Tilsynsrådet understreker at fengselet må bruke tolk der det er nødvendig.

2.3. Kontakt med omverden

2.3.1. Innledning

Innsatte har rett til respekt for sitt privat- og familieliv.¹³ Begrensninger i adgangen til kontakt med familie og andre nærstående krever hjemmel i lov, og må være nødvendig og forholdsmessig. Det følger av straffegjennomføringsloven at innsatte som hovedregel skal kunne motta besøk og benytte telefon for å ringe innenfor tilmålt ringetid.¹⁴ Det er videre vanlig at innsatte tilbys mulighet til å gjennomføre digitalt besøk ved bruk av nettbrett i fengsel (videosamtaler).

2.3.2. Ringetid

Ila fengsel opplyste at de innsattes ringetid som hovedregel er 30 minutter per uke, og at innsatte med forsørgeransvar kan få innvilget utvidet ringetid. Tilsynsrådet vurderer at 30 minutter ringetid per uke utgjør en svært begrenset mulighet til å opprettholde kontakt med familie og venner, og anbefaler at fengselet vurderer å utvide ringetiden på generelt grunnlag. Det vises til Sivilombudets rapport «Innsattes mulighet til kontakt med familie og venner» som konkluderer med at det ikke er gitt noen begrunnelse for utgangspunktet om 30 minutter telefontid, og at det er behov for at innsattes mulighet for kontakt med venner og familie styrkes.¹⁵

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet innvilger ekstra ringetid til innsatte med barn for å lette muligheten til å opprettholde relasjoner til barna, der dette er til barnets beste.

Den begrensede ringetiden utgjør også en særlig utfordring for innsatte med familie og venner i utlandet. For denne gruppen innsatte er muligheten for fysiske besøk i fengselet innskrenket. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet innvilger ekstra ringetid for å kompensere for de innsattes manglende tilgang til fysiske besøk.

¹² Tolkeloven § 6 første ledd, jf. § 2 andre og tredje ledd, jf. straffegjennomføringsloven § 7 første ledd.

¹³ Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 og Grunnloven § 102.

¹⁴ Straffegjennomføringsloven §§ 31 og 32.

¹⁵ Sivilombudet, 2025, Innsattes mulighet for kontakt med familie og venner, s. 17 og 18.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- utvider de innsattes ringetid.
- innvilger mer ringetid for innsatte som ikke kan gjennomføre besøk.

2.3.3. Besøk

De innsatte i Ila fengsel har som hovedregel ett besøk i uka. Ila fengsel har faste ukentlige tidspunkter for gjennomføring av besøk. Ila fengsel har en barneansvarlig og en tilbakeføringskoordinator som arbeider med å tilrettelegge for kontakt mellom innsatte og deres barn.

Tilsynsrådet vurderer at besøksavdelingen var lite tilrettelagt for besøk av større barn. Fengselet hadde gjort enkelte barnevennlige tiltak ved å sette inn en DVD-spiller, brettspill og tegnesaker. Tilsynsrådet oppfatter at det er et ønske om å styrke tilbudet for større barn, for eksempel ved å kunne tilby spillkonsoll.

Tilsynsrådet understreker viktigheten av at kontakten mellom innsatte og barn opprettholdes. Det finnes ikke besøksleilighet eller egnede uteområder tilrettelagt for barn ved Ila fengsel, men fengselet opplyste at det tilrettelegges for særskilte besøk og fremstillinger utenfor Ila fengsel ved behov. Det gjennomføres også enkelte organiserte aktivitetsdager i Ila fengsel rettet mot innsatte med barn.

Tilsynsrådet ber om informasjon om kravene for å få innvilget særskilte besøk og fremstillinger utenfor Ila fengsel, og hvor hyppig dette tilbudet benyttes. Innsatte har også mulighet til å gjennomføre videosamtaler.

Fengselet opplyste at det i utgangspunktet ikke er begrensninger på bruken av videosamtale, men at kapasitetsproblemer kan forekomme. Under tilsynet fikk Tilsynsrådet inntrykk av at praksisen varierer noe mellom avdelingene og at det kun var én lpad tilgjengelig på hver avdeling. Tilsynsrådet vurderer at Ila fengsel bør øke kapasiteten, slik at de kan innvilge flere videobesøk. Tilsynsrådet anbefaler videre at det bør arbeides for å harmonisere praksisen rundt tildeling og hyppigheten av videosamtaler, slik at alle innsatte får lik tilgang på videobesøk.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- arbeider for å gjøre besøksfasilitetene mer tilrettelagt for barn.
- arbeider for å øke antall videobesøk.
- arbeider for å harmonisere praksisen rundt tildeling og hyppighet av videosamtaler, slik at alle innsatte får lik tilgang på videobesøk.

Tilsynsrådet ber om en tilbakemelding på

- hva som er vilkårene for å få innvilget særskilte besøk og fremstillinger utenfor Ila fengsel, og hvor hyppig dette benyttes.

2.4. Aktivitet og tid utenfor cella

2.4.1. Dagsplan

Etter straffegjennomføringsloven § 17 første ledd har innsatte som utgangspunkt rett til fellesskap med andre innsatte under arbeid, opplæringsprogram eller andre tiltak og i fritiden. Den europeiske torturforebyggingskomitéen (CPT) anbefaler at alle innsatte daglig tilbys minimum åtte timer utenfor cella.¹⁶

Graden av fellesskap den enkelte innsatte får, avhenger i hovedsak av dagsplanene i fengslet og særskilte vedtak om utelukkelse fra fellesskap. Også den innsattes valg om ikke å delta i fellesskap (selvisolasjon) har betydning for mengden fellesskap for den innsatte.

Dagsplanene viser følgende utlåsningstid på felleskapsavdelingene i Ila fengsel:

	Hverdager			Helger
	u/sysselsetting	m/sysselsetting ukedager minus onsdager	m/sysselsetting ukedager	
Antall timer pr. dag	11 t og 15 min	10 t og 15 min	12 t og 55 min	9 t og 40 min

Ila fengsel oppfylder målet om åtte timer fellesskap per dag så lenge dagsplanene

følges. Ila fengsel opplyste videre følgende utlåsningstid på NFFA:

	Mandager, tirsdager og fredager	Onsdager	Torsdager
Antall timer pr. dag	11 t og 45 min	10 t og 5 min	10 t og 45 min

Også ved NFFA er målet om åtte timer fellesskap per dag oppfylt så lenge dagsplanene følges. Tilsynsrådet fikk imidlertid opplyst at flere innsatte ved NFFA i liten grad deltar i fellesskapet. Tilsynsrådet vurderer at ansatte ved NFFA strekker seg langt for å finne alternativer til innlåsing av innsatte med krevende adferd. Tilsynsrådet oppfatter at bruken av isolasjon, tvang og fysisk makt er redusert etter opprettelsen av NFFA. Tilsynsrådet ser positivt på dette, og vurderer at kompetansen hos NFFA kan være en ressurs for hele kriminalomsorgen.

Avdeling G er en utelukkelsesavdeling, og innsatte ved avdelingen har som utgangspunkt ikke fellesskap. For innsatte ved avdeling G fører fengselet oversikt over tilbudet hver enkelt får om meningsfull menneskelig kontakt.

¹⁶ Europarådet: Komiteen for torturforebygging (CPT), 26th General Report, 2017, CPT/ Inf (2017) 5, avsnitt 58.

2.4.2. Aktivitets- og sysselsettingstilbud

Etter straffegjennomføringsloven § 18 skal kriminalomsorgen tilrettelegge for at de innsatte får et aktivitetstilbud på dagtid.

Ila fengsel oppgir at de ikke har lyktes med å nå fastsatte målkrav for aktivitetstilbud til innsatte. Målkravet fra Kriminalomsorgsdirektoratet er 85 prosent, mens andelen innsatte som deltar i sysselsettings- og aktivitetstilbudet i Ila fengsel er 75 prosent. Tilsynsrådet vurderer at det er svært viktig at innsatte med lange dommer og forvaringsdommer tilbys aktivitet.

Fengselets arbeidsdrift foregår hovedsakelig mellom kl. 08.00 og kl. 14.30, og består av flere verksteder med ulike fagretninger. Fengselet har også et kreativt verksted tilpasset mer sårbare innsatte. Det er til sammen rundt 30 plasser i verkstedene.

Innsatte deltar også i ulike driftsoppgaver i fengselet. Fengselet har et gartneri med tilknyttet butikk, som sysselsetter ti-tolv innsatte. På avdelingene foregår også enkel fritidssysselsetting og ulike daglige gjøremål som del av aktiviseringstilbudet.

Ila fengsel opplyste at skolen har kapasitet til rundt 60 elever, og at rundt 40 innsatte var tilknyttet skoleløp på tidspunktet for tilsynet. Det gis undervisning på alle nivåer, fra grunnleggende ferdighetstrening til høyere utdanning gjennom fjernundervisning. Det legges til rette for tilpasset aktivisering av innsatte som ikke deltar i formell utdanning. Ila fengsel utsteder kompetansebevis til innsatte som ikke fullfører fagbrev, for eksempel fordi de løslates før fagbrevløpet er fullført. Fengselet opplyste at én innsatt gikk opp til fagbrev i 2025, og ytterligere én er planlagt.

Ila fengsel opplyste at dagsplanene i fengselet inneholder faste aktivitetstilbud som trening, bibliotek, opphold i luftgården og gudstjenester.

På tidspunktet for Tilsynsrådets besøk hadde ikke fengselet et aktivitetsteam, men ønsket å etablere det.

Tilsynsrådet vurderer at fengselet har et variert aktivitet- og sysselsettingstilbud. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet arbeider for å øke aktivitetsgraden slik at alle får tilbud om sysselsetting, og øker aktivitetsgraden blant innsatte som ikke deltar i at arbeidsdrift, skole eller andre planlagte aktiviteter.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- arbeider for at alle innsatte skal få tilbud om sysselsetting.
- arbeider for å øke aktivitetsgraden blant innsatte som ikke deltar i at arbeidsdrift, skole eller andre planlagte aktiviteter.

2.4.3. Utelukkelse og selvisolering

Etter straffegjennomføringsloven § 37 kan fengselet beslutte å utelukke en innsatt i visse situasjoner. Utelukkelsen må være nødvendig for å forebygge en uønsket situasjon, og skal ikke brukes som en reaksjon på den innsattes adferd.¹⁷ Det skal besluttes delvis utelukkelse dersom det anses tilstrekkelig.¹⁸

Fengselet skal også fatte vedtak om utelukkelse dersom den innsatte selv ikke ønsker å være en del av fellesskapet (selvisolasjon).¹⁹

Utelukkelsen skal ikke opprettholdes lenger enn nødvendig, og det skal påses at ingen blir «påført unødig skade eller lidelse».²⁰ Fengselet må blant annet vurdere risikoen for helseskade ved utelukkelse ut ifra den enkelte innsattes situasjon. Særlig gjelder dette psykisk syke innsatte, som Mandela-reglene anbefaler at ikke skal utelukkes fra fellesskapet overhodet der dette vil forverre deres tilstand.²¹ Utelukkelse kan være svært skadelig både umiddelbart og over tid, og risikoen øker jo lengre utelukkelsen varer og jo mer uforutsigbar den er.²²

Innsatte som er utelukket fra fellesskapet, enten av fengselet, retten eller av eget ønske, skal tilbys minimum to timer meningsfull menneskelig kontakt hver dag.²³ Mandela-reglene stiller krav om hva slags kontakt som anses som «meningsfull».²⁴ Også innlåsing av kortere varighet enn 22 timer kan være i strid med menneskerettighetene.²⁵

I perioden 23. februar 2024 til 23. februar 2025 er det registrert 106 vedtak om fullstendig utelukkelse fra fellesskapet. Ila fengsel opplyste at alle innsatte som er utelukket får tilbud om minst to timer meningsfull menneskelig kontakt hver dag.

Fordelingen av vedtak etter type utelukkelse fremgår av tabellen under:

¹⁷ Ot.prp. nr. 5 (2000–2001) s. 164 og Johannes Flisnes Nilsen, 2024, Karnov lovkommentar til straffegjennomføringsloven § 37 i note 2.

¹⁸ Straffegjennomføringsloven § 37 tredje ledd.

¹⁹ Straffegjennomføringsloven §§ 37 niende ledd.

²⁰ Straffegjennomføringsloven § 37 fjerde ledd og sjuende ledd første punktum.

²¹ Penal Reform International og Human Rights Centre University of Essex, 2017, Essex Paper 3: Initial Guidance on the Interpretation and Implementation of the UN Nelson Mandela Rules, s. 88.

²² EMD Babar Ahmad og andre mot Storbritannia 10. april 2012 (24027/07 m.fl.), avsnitt 207.

²³ Europarådet, 2019, Report to the Norwegian Government on the visit to Norway carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 28 May to 5 June 2018, CPT/Inf (2019) 1, avsnitt 82.

²⁴ Uttrykket må tolkes i god tro og det kan ikke begrenses til kontakt som følger av fengselets rutiner, etterforskning eller medisinsk nødvendighet, jf. Penal Reform International og Human Rights Centre University of Essex, 2017, Essex Paper 3: Initial Guidance on the Interpretation and Implementation of the UN Nelson Mandela Rules, s. 89 og Penal Reform International og Human Rights Centre University of Essex, 2017, Essex Paper 3: Initial Guidance on the Interpretation and Implementation of the UN Nelson Mandela Rules, s. 89.

²⁵ LB-2024-181288.

Hjemmel for utelukkelse ²⁶	Antall vedtak
Innsatte som gjennomfører straff tilrettelagt avdeling	2
Hindre påvirkning av «miljøet i fengslet på en særlig negativ måte»	2
Hindre innsatte fra å «skade seg selv eller øve vold eller fremsette trusler mot andre»	13
Hindre «betydelig materiell skade»	0
Hindre «straffbare handlinger»	0
Opprettholde «ro, orden og sikkerhet»	29
Opprettholde «ro, orden og sikkerhet»	52
Når akutte «bygningmessige eller bemanningmessige forhold gjør det påkrevet»	4
Når «det er sannsynlig at en innsatt har begått handling som kan føre til reaksjon»	4

Innsatte som utelukkes flyttes til avdeling G. På tidspunktet for Tilsynsrådets besøk var to innsatte utelukket og flyttet til avdeling G, den ene etter eget ønske.

Aktivitetstilbudet ved avdeling G tilpasses årsaken til at innsatte er utelukket. Ifølge fengselet tilbys ulike aktiviteter som samtaler med ansatte, lufting, trening, bruk av bibliotek og handling i Ila fengsels butikk. Dersom den innsatte selv ønsker det, og fengselet har kapasitet, gis det tilbud om mer enn to timer. Tilsynsrådet bemerker at enkelte innsatte som er helt utelukket etter eget ønske, har avslått tilbud om to timer meningsfull menneskelig kontakt. Tilsynsrådet understreker viktigheten av at fengselet arbeider for å aktivisere isolerte innsatte, også dersom de takker nei til tilbud.

Ila fengsel mener det er flere sammensatte årsaker til at innsatte velger å isolere seg, som frykt for samvær med andre, behov for en midlertidig time-out, særlig i forbindelse med forestående rettssak, og at mange har psykiske utfordringer. Ila fengsel opplyste at de ikke fører statistikk over omfanget av selvisolering, men at dette kan hentes ut manuelt gjennom journalsystemet. Ifølge fengselet fattes det alltid vedtak om utelukkelse ved selvisolasjon, og vedtakene vurderes fortløpende av vaktleder.

Innsatte som selv ønsker å isolere seg plasseres oftest på avdeling G. Fengselet opplyste at innsatte som er utelukket etter eget ønske kan få lufting sammen med andre innsatte. Det etterstrebes å gi tilbud om tid utenfor cella til egenaktivitet. Tilsynsrådet bemerker at plassering ved avdeling G kan gjøre utelukkelsen mer belastende enn den trenger å være på grunn av avdelingens utforming (se punkt 2.1.1.). Avdelingen er plassert lengre unna de andre avdelingene og har i liten grad alminnelig fellesskap eller fellesskapsområder som den utelukkede kan aktiviseres i. Tilsynsrådet anbefaler at det vurderes i hvert tilfelle om det er nødvendig at innsatte som utelukkes flyttes til avdeling G.

Fengselet oppgir at selvisolasjonen ofte er av kort varighet, men at det også skjer at innsatte har selvisolert i over én uke. Tilsynsrådet er kjent med at en innsatt har selvisolert i nesten et helt år. Tilsynsrådet ber om en tilbakemelding på hvordan det arbeides med å aktivisere innsatte som selvisolerer over en lengre periode.

²⁶ Straffegjennomføringsloven § 17 andre ledd, jf. § 10 andre ledd, jf. forvaringsforskriften § 13 andre ledd og §37 første ledd bokstav a til e og niende ledd og § 39.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- arbeider for å aktivisere innsatte som takker nei til tilbud eller som selvisolerer.
- vurderer i hvert enkelt tilfelle om det er nødvendig at innsatte som utelukkes flyttes til avdeling G.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- hvordan fengselet arbeider med å aktivisere innsatte som selvisolerer over en lengre periode.

2.5. Tvangsmidler

2.5.1. Overordnet

Tvangsmidler er en samlebetegnelse av tiltak som kriminalomsorgen kan bruke for å gripe inn i den innsattes frihet eller kroppslige integritet, når det er nødvendig for å opprettholde ro, orden og sikkerhet i fengselet. Bruk av tvangsmidler er regulert i lov og skal være forholdsmessig, nødvendig og tidsbegrenset. Eksempler på tvangsmidler er kroppsvisitasjon, DNA-prøver, sikkerhetsceller, sikkerhetsseng, utelukkelse og tvangsoverføring.²⁷

2.5.2. Sikkerhetscelle og sikkerhetsseng

Bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng er de mest inngripende midlene et fengsel kan benytte overfor en innsatt. Sikkerhetscelle og sikkerhetsseng skal bare brukes dersom det er «strengt nødvendig» og andre mindre inngripende tiltak enten «forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig».²⁸ Det skal gjøres en fortløpende vurdering av bruken, og det skal påses at ingen blir «påført unødig skade eller lidelse».²⁹

I enda større grad enn ved utelukkelse påløper det en særskilt risiko for skade for innsatte som plasseres på sikkerhetscelle eller i sikkerhetsseng.³⁰ Fengselet skal «så vidt mulig» innhente uttalelse fra lege før bruk av sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng besluttes.³¹

Det er totalt fire sikkerhetsceller i Ila fengsel. Disse er plassert i et eget avlukke ved avdeling G. Innsatte i avdeling G må passere dette området for å komme ut i luftegården.

Sikkerhetscellene har vindu mot luftegården, madrass på gulvet og toalett med hull i gulvet. Innsatte kan selv spyle ned i toalettet fra innsiden av sikkerhetscellen. Fengselet opplyste at døren åpnes for levering av mat dersom mulig, ellers benyttes en luke i veggen. Alle cellene er utstyrt med klokke, kalender og termometer. Tilsynsrådet vurderer dette som vesentlig for å motvirke tap av tidsfølelse og psykisk belastning ved isolasjon. Cellene har begrenset dagslys, men det er fargekontrast mellom gulv og vegg.

Én av cellene er innredet med sikkerhetsseng. Dette er en seng med madrass og

²⁷ Om utelukkelse, se punkt 2.4.3.

²⁸ Straffegjennomføringsloven § 38 tredje ledd første punktum.

²⁹ Straffegjennomføringsloven § 38 tredje ledd andre og siste punktum.

³⁰ Se punkt 2.4.3.

³¹ Straffegjennomføringsloven § 38 tredje ledd tredje punktum.

stroppe, samt tilgjengelige transportbelter. Cellen har innvendig lys, men det er ikke mulig å se ut gjennom vinduet.

I perioden fra 23. februar 2024 til 23. februar 2025 har fengselet benyttet sikkerhetscelle i to tilfeller. Det er ikke rapportert bruk av sikkerhetsseng i denne perioden.

Tilsynsrådet merker seg at bruken av sikkerhetscelle, sikkerhetsseng og øvrige tvangsmidler i perioden har vært lav.³² Fengselet vurderer selv at det lave omfanget skyldes høy tilstedeværelse av ansatte, god kjennskap til innsatte og evne til å fange opp tidlige tegn til endring. Fengselet opplyste at etableringen av NFFA både medfører at noen innsatte som tidligere ville vært på avdeling G nå er på NFFA, og at de ansatte jobber på en annen måte med innsatte med krevende atferd. Fengselet vektlegger dynamisk sikkerhet, der ansattes tilstedeværelse i avdelingene bidrar til å identifisere utviklingstrekk og iverksette forebyggende tiltak før en situasjon eskalerer. Utfordringer søkes håndtert gjennom samtaler med innsatte, samarbeid med helsetjenesten og involvering av pårørende. Etter Tilsynsrådets vurdering fremstår dette som en god praksis som bidrar til å redusere behovet for inngripende tiltak.

2.5.3. Kroppsvisitasjoner og sikkerhetsscanner

I 2024 gjennomførte Ila fengsel 53 kroppsvisitasjoner. Det ble ikke gjort funn ved noen av visitasjonene.

43 av visitasjonene ble gjort ved innkomst til varetekt. Tilsynsrådet oppfattet at Ila fengsel ikke alltid brukte sikkerhetsscanner ved innkomstene. Tilsynsrådet vurderer at en sikkerhetsscanner kan ivareta de samme hensynene som visitasjon ved innsettelse på varetekt, og at dette vil være et mindre inngripende tiltak. Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel øker bruken av sikkerhetsscanner for å redusere antall kroppsvisitasjoner ved innkomst på varetekt.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- reduserer antall kroppsvisitasjoner.

2.6. Forebygging av selvdrap og selvskading

Det siste registrerte selvdrapet i Ila fengsel fant sted i 2018. I 2024 ble det registrert ett tilfelle som Ila fengsel omtaler som forsøk på selvdrap/alvorlig selvskading.

Ila fengsel opplyser at de benytter kartleggings skjema av selvdraprisiko ved innsettelser og ved økt bekymring for innsatte. Fengselet opplyste at de på tidspunktet for tilsynet ikke hadde noen aktive tiltaksplaner tilknyttet selvdraprisiko. Ila fengsel opplyste at betjenter kan iverksette tiltak ved selvdraprisiko, men ikke avslutte tiltak uten vurdering fra helsepersonell. Tilsynsrådet ser positivt på dette.

Ila fengsel oppgir at forebygging av selvdrap er høyt prioritert i fengselet, og det er iverksatt tiltak for å motvirke isolasjon, blant annet ved å få innsatte ut i fellesskap – også når de selv ønsker å isolere seg.

³² Fengselet rapporterer i samme periode om bruk av håndjern i 13 tilfeller og CS-gass i ett tilfelle.

NFFA opplyste at vurdering av selvdropsrisiko er en del av kartleggingen som gjøres løpende ved denne avdelingen. Hvis en innsatt har forhøyet selvdropsrisiko skal det iverksettes tiltaksplan. NFFA etterstreber å bruke andre tiltak enn bare tilsyn, ettersom innsatte kan oppleve tilsyn som et svært krevende tiltak. NFFA opplyste også at helsepersonell som oftest også er med i vurderingen ved opprettelse av tiltaksplan.

Tilsynsrådet ser positivt på fengselets vektlegging av sosialt fellesskap som selvdropsforebyggende tiltak. Samtidig inkluderer tiltaksplanene Tilsynsrådet har fått innsyn i ikke, eller i liten grad slike tiltak. Tilsynsrådet anbefaler at tiltaksplaner så langt det er mulig inkluderer sosial kontakt med familie og venner, andre innsatte og ansatte.

I en av tiltaksplanene Tilsynsrådet har sett, fremgår det at forsterket celle på avdeling G eller sikkerhetscelle vurderes som aktuelle tiltak ved selvdropsrisiko. Tilsynsrådet bemerker at «[å] bruke sikkerhetscelle som tiltak ved selvmordsfare er (...) svært problematisk» fordi «[i]solasjon kan øke risiko for selvmord [og] selvskading».³³ Tilsynsrådet påpeker at vilkårene for å bruke sikkerhetscelle eller andre tvangsmidler er strenge.³⁴

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- benytter sosial kontakt som tiltak for å redusere selvdropsrisikoen blant innsatte.
- så langt det er mulig unngår å benytte sikkerhetscelle som selvdropsforebyggende tiltak.

2.7. Tilbakeføring til samfunnet

2.7.1. Kartlegging av forvaringsdømte

Ila fengsel har svært få BRIK-kartlegginger. Hovedandelen av de innsatte er forvaringsdømte, og disse kartlegges etter et eget dokumentsystem. Kartleggingen begynner på Ila fengsels innkommstavdeling, og følges opp ved alle forvaringsavdelingene. De forvaringsdømtes gjentakelsesfare vurderes jevnlig av psykologer, og vurderingene brukes aktivt i oppfølgingen av den enkelte innsatte. Selve vurderingen av gjentakelsesfare gjøres av en jurist.

Innsatte i innkommstavdelingen har ofte liten eller ingen tilgang til permisjoner eller arbeidstilbud, men får bruke gymsal og bibliotek tre ganger i uken. Tilsynsrådet erfarer at tiden på innkommstavdelingen oppfattes som krevende for de innsatte.

Målsetningen er at den forvaringsdømte skal oppholde seg på innkommstavdelingen mellom åtte og tolv uker. Under tilsynet fikk Tilsynsrådet imidlertid inntrykk av at oppholdstiden i praksis ofte overstiger tolv uker. Det ble opplyst at det ikke er uvanlig at innsatte blir værende i innkommstavdelingen i lengre tid, og fengselet opplyser at enkelte innsatte har hatt opphold i innkommstavdelingen i ni måneder. Lange opphold i innkommstavdelingen gjelder også for forvaringsdømte som overføres til Ila fengsel fra andre høysikkerhetsfengsel. Tilsynsrådet oppfatter at den lange oppholdstiden i innkommstavdelingen henger sammen med utfordringer knyttet til kapasitet, gjennomstrømming og rutiner for vurdering og overføring. Tilsynsrådet mener Ila

³³ Sivilombudet, Dokument 4:3 (2018/19), Særskilt melding til Stortinget om isolasjon og mangel på menneskelig kontakt i norske fengsler, s. 66.

³⁴ Se punkt 2.5.2.

fengsel bør arbeide for å begrense oppholdstiden på inkomstavdelingen.

Tilsynsrådet anbefaler også at Ila fengsel i større grad sikrer en effektiv overføringsprosess for forvaringsdømte som overføres til Ila fra andre fengsler. Flere innsatte opplever at de må starte «på nytt» når de kommer til Ila fengsel, selv om de allerede har vist progresjon og fått tillit i fengselet de overføres fra. Tilsynsrådet vurderer at dette bør inngå som en del av kartleggingen ved Ila fengsel. Dette vil kunne gi innsatte en opplevelse av kontinuitet og forutsigbarhet, samtidig som ressursbruken i Ila fengsel blir mer effektiv. Dette kan for eksempel gjøres ved å innhente all relevant dokumentasjon på forhånd og ved å gjennomføre overføringsmøter mellom avgivende og mottakende enhet.

Tilsynsrådet får forståelsen av at bruken av vikarer og midlertidig personell om sommeren kan påvirke kontinuiteten og kvaliteten i kartleggingen, og svekke oppfølging for de innsatte. Tilsynsrådet vurderer at Ila fengsel bør arbeide for å redusere bruken av vikarer og midlertidig ansatte for å sikre det særlige behovet for kontinuitet som forvaringsdømte har.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- arbeider for å begrense oppholdstiden på inkomstavdelingen.
- arbeider for å redusere bruken av vikarer og midlertidige ansatte på sommeren.

2.7.2. Permisjoner, fremstillinger og overføring til lavere sikkerhet

I utgangspunktet kan innsatte innvilges inntil seks permisjoner i året.³⁵ Tilsynsrådet får inntrykk av at innsatte gis fire permisjoner i året, og at det er sjelden at innsatte får permisjon så ofte som annenhver måned. Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på hva som er praksis rundt antall permisjoner, og eventuelt hva som er årsaken til at innsatte ikke får permisjon så ofte som retningslinjene legger opp til.

Ila fengsel har avlyst 33 helse relaterte fremstillinger i løpet av de siste tolv månedene før tilsynet. Til sammenligning gjennomførte de i overkant av 400 fremstillinger i samme periode. Fengselet opplyste at alle innsatte som har fått avlyst en helse relatert fremstilling har fått satt opp nye timeavtaler. Årsakene til avlysningene er blant annet bemannings- og kapasitetsmessige hensyn, at innsatte selv ikke har ønsket å gjennomføre, vanskelige kjøreforhold og at aktuelt sykehus/aktuell helseinstitusjon har avlyst timen. Selv om alle har fått nye timeavtaler, bemerker Tilsynsrådet at avlyste helse relaterte fremstillinger kan ha uheldige og potensielt helseskadelige konsekvenser for den innsatte, og at det bør være høy terskel for å avlyse helse relaterte fremstillinger.

Ila fengsel opplyste at det ikke er nok plasser i forvaringsenheter med lavere sikkerhet til at alle innsatte kan få en gradvis tilbakeføring til samfunnet. Fengselet opplyste at det finnes totalt 12 plasser for forvaringsinnsatte på lavere sikkerhetsnivå. Disse er fordelt på Krogsrud, Berg og Trondheim fengsel og forvaringsanstalt.

Tilsynsrådet mener det er problematisk at innsatte på grunn av plassmangel i

³⁵ Retningslinjer til straffegjennomføringsloven 33.6 tredje avsnitt og retningslinjer om gjennomføring av forvaring s. 17.

forvaringsenheter med lavere sikkerhetsnivå, blir værende lenger i et høysikkerhetsfengsel enn nødvendig. Dette er uheldig, særlig i kombinasjon med at kartleggingen av innsatte i enkelte tilfeller ta opptil ni måneder. Dette kan bidra til svakere progresjon i tilbakeføringsarbeidet. Tilsynsrådet viser til at det er kriminalomsorgens oppgave å legge til rette for at den straffedømte gis mulighet til å endre livsførsel og hindre tilbakefall.³⁶ En god soningsprogresjon er derfor sentralt.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- hva som er praksis rundt antall permisjoner, og eventuelt hva som er årsaken til at innsatte ikke får permisjon så ofte som retningslinjene legger opp til.

2.7.3. Saksbehandlingstid

Ila fengsel opplyste at de ikke har statistikk som viser faktisk saksbehandlingstid for innsattes søknader. Ved søknader om permisjon tilstreber fengselet å nå forvaltningslovens målsetning om behandling innen fire uker.³⁷ Tilsynsrådet får inntrykk av at saksbehandlingstiden ved permisjonssøknader ofte er betydelig lengre enn dette.

Tilsynsrådet får opplyst at saksbehandlingstiden hos klageinstansen i enkelte tilfeller kan være opp mot seks måneder.

Ila fengsel opplyste at overskridelse av fireukersfristen i hovedsak skyldes kapasitetsmessige utfordringer og høy saksmengde. Dette må ses i sammenheng med at Ila fengsel må prioritere saker med lovpålagte frister og at det må settes av tid og ressurser til forberedelse av rettssaker om prøveløslatelse fra forvaring. Tilsynsrådet presiserer at Ila fengsel må gi midlertidig svar «dersom en henvendelse ikke kan besvares i løpet av en måned etter at den er mottatt».³⁸

Tilsynsrådet erfarer at lang saksbehandlingstid kan påvirke blant annet de innsattes mulighet til å motta besøk, få permisjon og ivareta relasjoner på utsiden av fengselet. Dette er uheldig av hensyn til den innsattes motivasjon og progresjon i tilbakeføringsarbeidet. Det er også uheldig av hensyn til de pårørende på utsiden av fengselet. Manglende svar og vanskeligheter med å komme i kontakt med saksbehandler, kan forsterke en negativ opplevelse.

Tilsynsrådet viser ellers til Sivilombudets særskilte melding til Stortinget avgitt 1. april 2025 om manglende svar og lang saksbehandlingstid.³⁹ I meldingen understreker Sivilombudet at budsjettmessige begrensninger ikke er en lovlig grunn til å bryte lovkrav om saksbehandlingstid i forvaltningen.⁴⁰ Et vedvarende spenn mellom pålagte oppgaver og ressurser er en viktig forklaring, men å tolerere vedvarende lovbrudd er ifølge ombudet ikke en holdbar tilnærming.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- arbeider for å redusere saksbehandlingstiden.
- fører oversikt over saksbehandlingstiden, for å kunne prioritere riktig og finne treffsikre tiltak.

³⁶ Forskrift om straffegjennomføring § 1-2 første ledd.

³⁷ Forvaltningsloven § 11a.

³⁸ Forvaltningsloven § 11a tredje ledd.

³⁹ Sivilombudet, Dokument 4:2 (2024/2025).

⁴⁰ Sivilombudet, Dokument 4:2 (2024/2025) kapittel 5 punkt 5.1 og kapittel 7.

3. Tilsynsrådets anbefalinger

Tilsynsrådet mener at Ila fengsel og forvaringsanstalt må sørge for at innsattes rettigheter og velferd ivaretas, uavhengig av overordnede rammebetingelser. Våre anbefalinger og punkter vi ønsker tilbakemelding på gjentas her:

Om Annekset

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- finner alternative løsninger for lagring av medisinsk utstyr.

Om Nasjonalforsterket fellesskapsavdeling (NFFA)

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- tilrettelegger luftegården for trivsel og fysisk aktivitet.
- evaluerer effekten av NFFA ved tilbakeføring til ordinær fengselsavdeling.

Aldersgrupper

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- unngår at barn plasseres i fengselet.

Ringetid

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- utvider de innsattes ringetid.
- innvilger mer ringetid for innsatte som ikke kan gjennomføre besøk.

Besøk

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- arbeider for å gjøre besøksfasilitetene mer tilrettelagt for barn.
- arbeider for å øke antall videobesøk.
- arbeider for å harmonisere praksisen rundt tildeling og hyppighet av videosamtaler, slik at alle innsatte får lik tilgang på videobesøk.

Tilsynsrådet ber om en tilbakemelding på

- hva som er vilkårene for å få innvilget særskilte besøk og fremstillinger utenfor Ila fengsel, og hvor hyppig dette benyttes.

Aktivitets- og sysselsettingstilbud

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- arbeider for at alle innsatte skal få tilbud om sysselsetting.
- arbeider for å øke aktivitetsgraden blant innsatte som ikke deltar i at arbeidsdrift, skole eller andre planlagte aktiviteter.

Utelukkelse og selvisolering

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- arbeider for å aktivisere innsatte som takker nei til tilbud eller som selvisolerer.
- vurderer i hvert enkelt tilfelle om det er nødvendig at innsatte som utelukkes flyttes til avdeling G.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- hvordan avdelingen arbeider med å aktivisere innsatte som selvisolerer seg over en lengre periode.

Kroppsvisitasjoner og sikkerhetscanner

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- reduserer antall kroppsvisitasjoner.

Forebygging av selvdraprisiko og selvdrap

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel:

- benytter sosial kontakt som tiltak for å redusere selvdraprisikoen blant innsatte.
- så langt det er mulig unngår å benytte sikkerhetscelle som selvdropsforebyggende tiltak.

Kartlegging av forvaringsdømte

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- arbeider for å begrense oppholdstiden på innkomstavdelingen.
- arbeider for å redusere bruken av vikarer og midlertidige ansatte på sommeren.

Permisjoner, fremstillinger og overføring til lavere sikkerhet

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- hva som er praksis rundt antall permisjoner, og eventuelt hva som er årsaken til at innsatte ikke får permisjon så ofte som retningslinjene legger opp til.

Saksbehandlingstid

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- arbeider for å redusere saksbehandlingstiden.
- fører oversikt over saksbehandlingstiden, for å kunne prioritere riktig og finne treffsikre tiltak.

4. Tilbakemelding og oppfølging

Ila fengsel og forvaringsanstalt har fått mulighet til å kommentere faktaopplysningene i rapporten innen 4. februar 2026. Ila fengsel er også bedt om å redegjøre for sin oppfølging av rapportens anbefalinger innen 6. april 2026, som vil publiseres sammen med tilsynsrapporten.

